

МОМЧИЛО ДИКЛИЋ
Институт за европске студије
Београд

УДК 323(497.1)BROZ
Ориганалан научни рад
Примљен: 23.08.2014
Одобрен: 13.09.2014

ЈОСИП БРОЗ, КПЈ И РЕКОНСТИТУЦИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ*

Сажетак: Предмет истраживања овог рада је политичка делатност Јосипа Броза и власти КПЈ на чијем је био челу и где је имао доминантну улогу. Комунистичка револуција је отворила простор за остваривање визије Југославије као транзитне земље која је остваривана у ослонцу на хрватске и словеначке кадрове. Партикуларне тежње хрватског и словеначког национализма су нашле задовољење у таквој Југославији док су временом кохезивни фактори губили утицај. Ова политика је видљива од самих почетака власти КПЈ, оличене у вишегодишњој физичкој репресији, да би иста потом била вођена на нивоу дворских интрига, услед природе власти Јосипа Броза и његове специфичне улоге у политичком животу социјалистичке Југославије.

Кључне речи: Јосип Броз, Југославија, КПЈ, национализам

Увод

Дуго времена је „скриван“ потпуни идентитет Јосипа Броза, што је рађено плански и срачунато. Тако се и данас одређени детаљи из његовог живота обелодањују или стављају под упитник. Код Срба су нека „тумачења“ о Брозову пореклу попримила размере „научне фантастике“. Јосип Броз је из Кумровца (Загорје), који се налази у долини реке Сутле, по оцу хрватске а мајци словеначке националности. Становништво долине Сутле има своје локализме у језичким изразима па се разли-

* Рад је део пројекта ОН179014 који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

кује од осталог кајкавског говора, што му даје одређене специфичности. Приче о његовом непознатом пореклу, како је својевремено представљан југословенској јавности од појединих извора су приче наивних или срачунате тезе да се држимо још увек што даље од његове политичке реалности. До уназад пар десетина година у Кумровцу су постојали живи сведоци који су одрасли и дружили се са Јосипом Брозом. Затим ту је била и родбина која је сведочила о његовој аутентичности. Оно што је Броз захтевао требало је сакрити или изоставити из његове биографије, како одређене временске периоде тако и неке друге чињенице из његове делатности. Нарочито је било значајно, да неке детаље из његова живота никад не сазнају Срби, на пример, период кад је као непријатељски војник ратовао против њих 1914. године. Као што је истакнуто али и добро познато, лично је сам инсистирао на томе. Овакав приступ, са различитим интерпретацијама о њему (намерно или не), је многе збуњивао и остављао одређене упитнике. Дакако, овом раду није намера да се посебно бави Брозовом биографијом, али неке детаље треба изнети који су значајни а који су одређивали српско-хрватске односе и њихову судбину, што је потребно да би се боље разумела насловљена тема.

Титова персонална улога

Дуго времена је скривано од јавности да је Јосип Броз у Првом светском рату као каплар учествовао у војном походу на Србију, у саставу 25. пука 42. хонведске дивизије. Овај поход је био кажњеничка експедиција на Србију. Починили су најстрашније ратне злочине, над цивилима у Мачви, што историја није деценијама обрађивала из политичких разлога. По наводу одређених аутора Броз је унапређен у водника, одликован Сребреном звездом за храброст у борби против Срба (Рапаић, 2004: 177). Навешћу неке детаље из Брозовог ратовања против Срба у Првом светском рату, који су мање или уопште нису познати. По тврдњи Ђуре Станића (оца др Ђорђа Станића, данас генерала у пензији) Броза су у Првом светском рату везали за букву. Наиме, Ђуро Станић је упознао Јосипа Броза у аустријској војсци, чија је 42. дивизија водила тешке борбе против Срба: “Ту је Ђуро Станић упознао фелд-вебла (Јожефа) Броза, кога су Личани називали „фелџаба“ по чину. Стицајем тих ратних околности, Ђуро Станић се чак донекле и зближио са Брозом јер су имали исти чин. Осим тога обојица су били добри мачеваоци, па су се и такмичили у истој екипи у саставу 42. дивизије. После преласка Дрине, 12. августа 1914. године, група Личана, међу којима су били Ђуро

Станић и његов друг из истог села Александар Гостовић и још неки, спаковали су се и сковали план да пребегну у Србију, на српску страну, али је то тешко било остварити одмах, јер су многи Хрвати, Мађари, понеки Чех по наређењу више команде организовали читаву мрежу потказивача задужених да прате одређен број војника Срба у току борбе, да не би пребегли на српску страну. Ако српски војници покушају то да учине, потказивачи су били дужни да одмах обавијесте надлежног старијешину и да спрече бекство, а ако треба и да побију Србе, који покушавају да пређу на српску страну. Један од ухода био је и Јосип (звани Јожеф) Броз, задужен да прати део Срба у 25. пуку а међу њима и Ђуру Станића и Александра Гостовића. Кад су ова двојица заједно са још неколико Срба одлучили да по ноћи побегну на српску страну, морали су претходно да онемогуће Јосипа Броза. То су учинили тако што су га везали за једну букву, далеко од положаја, и бекство је успело. Касније, на Солунском фронту, чули су од неких Срба добровољаца из Русије да се тамо нашао и Јосип Броз. Наиме 13. аустријски корпус, упућен је на Руски фронт а у том корпусу је био и Јосип Броз. Он је преко Дрине побјегао натраг у Босну без пушке и капе, али је ипак стигао на руско ратиште. Тамо је заробљен и агитовао да се Хрвати не јављају у српске добровољце за Солунски фронт (Рапаић, 2004: 175). И из овог навода је видљиво да није био за стварање јужнословенске државе те да је спречавао било какву помоћ Србији. Историографија, такође, није потврдила досадашњу тезу о Брозову учешћу у Октобарској револуцији. Према тренутно расположивој документацији, његов боравак у Русији, више се сводио на његово спретно преживљавање у тешким временима на руском простору. (*)

Досадашње тезе о Брозову уласку у КПЈ, такође, новим наводима постају дискутабилне, оне су различите а дилеме се умножавају и око тог питања. Ту се отвара старо питање, може ли се постати велики револуционар са преко тридесет година живота? Затим, може ли се код Броза говорити о одређеном интернационализму? Какав је био његов однос према католицизму, с обзиром да је некада комунистичка оријентација претпостављала атеизам? Вредно је истакнути о Брозу и следећи навод: “Кад је Јосип, кога су звали инжињер Руди, с прољећа 1934. године изашао из огулинског затвора, сместио се код бискупа Рожмана, који је имао имање у Медводама“ (Радуловић, 1990: 175). Познато је, да се Јосип Броз после издржавања казне и пуштања на слободу након извесног времена склонио у СССР. Радио је за совјетску обавештајну службу и тако дошао до руководећих људи СССР, затим до секретара Коминтерне Георгија Димитрова. И у комунистичком покрету су постојали срп-

ско-бугарски неспоразуми око Македоније где су се бугарски комунисти и Јосип Броз нашли на истој линији. Радећи за Коминтерну дружио се са Бугарима, Немцима и комунистима претежно из земаља које су изгубиле Први светски рат или биле незадовољне Версајском Европом. Тако су Бугари, Мађари, Талијани и неки други ширили теорију о српском хегемонизму. Због Брозове националне припадности, а сходно сарадњи Бугара и Хрвата она је настављена и преко комунистичког покрета. Бугари су имали великог утицаја а и давали су челног човека Коминтерне. Однос Јосипа Броза према Ватикану није у потпуности историјски расветљен, ту пре свега мислим на Титову посету Ватикану током Другог светског рата, која је пола века скривана од српске јавности. Ево што је констатовао познати југословенски историчар др Бранко Петрановић: “Председник владе ДФЈ је показао недоследност разговарајући са бискупом Салис Севисом и надбискупом загребачким Степинцем јуна 1945. у Загребу, иако је на крњој бискупској конференцији марта исте године Степинац оспорио београдску владу (заправо привремену владу ДФЈ)” (Петрановић, Зечевић, 1991: 283). И данас Срби не знају скоро ништа, или јако мало, о његовим разговорима са Алојзијем Степинцем. Касније је јавност плански добијала фризиране информације о том разговору које нису угрожавале хрватски интерес. Однос Југославије и Ватикана је прекинут крајем децембра 1952. године, након осуде надбискупа Степинца на 16 година затвора. Папа Пије XII је уздигао Алојзија Степинца у ранг кардинала. На судском процесу није проглашен ратним злочинцем, премда је то био. То је избегао Броз и тадашње комунистичко руководство Хрватске. Протокол о нормализацији односа потписан је 25. јуна 1966. године у Београду, између генерала Мораче и Агостина Козарелија, министра иностраних послова Ватикана. Козарели је био веома значајни ватикански политички оперативац током Другог светског рата. Историја би морала расветлити и какву је функцију имала Титова посета Ватикану 1971. године, кад је југословенска држава била у великој кризи? Било је питање бити или не бити. Значајно је истаћи и то, како се наводи, да је папа Павле VI од свих државника на свету за свог „љубимца“ изабрао Јосипа Броза (Вукчевић, Петковић, 2002: 145).

Нарочито је била прикривена велом тајне Титова улога у ликвидацији многих југословенских комуниста у СССР у Стаљиновим чисткама. Историјографија СФРЈ га је амнестирао од тешких оптужби. Новија отварања руских архива говоре о његовој великој улози у елиминацији многих што је изгледа била борба за лични успон на трон партије. Да ли само то, или је ту била у игри и одређена политика? О овоме српска историографија још није дала потпуне одговоре. Познати исто-

ричар хрватског порекла за њега констатује: "...био је умјешан у ликвидацију ... руководиоца КПЈ које је Стаљин поубијао 1937. године, чиме се вјероватно квалифицирао за шефа КПЈ уочи Другог свјетског рата" (Вапас, 2002) Такође, нису више сигурне досадашње тврдње о години кад је Броз постао генерални секретар КПЈ. Нови историјски извори наводе на другачије закључке. Неки аутори говоре о пучу и преузимању руководства КПЈ која је била готово пред распадом те формирању своје групе, док је сагласност Коминтерне стигла знатно касније. У најновије време појављују се различите теорије односно аргументација о његовој стварној улози у дизању устанка 1941. године, нарочито у Србији. По комунистичкој верзији, то је радио сходно одлукама Коминтерне, по неким новим тврдњама то је учинио по захтеву Винстона Черчила, односно Енглеца. Вреди истакнути следећу констатацију: "Наиме Черчил је упозорио Тита да му је Стаљин поставио замку преко 'црвене линије' НКВД - Интелигенс сервис. Тито је затражио од партијске мреже у Београду да се открије замка. Задатак су обављали људи на вези с Веселиновим, Михајло Швабић и Љубинка Милосављевић. Сликали су незнанца и његовог јатака. На тој слици Тито је препознао Мустафу Голубића, кога је познавао из Москве. Ускоро, за пар дана, Мустафа Голубић и Тихомир Вишњевац, његов јатак у Београду, иначе полицијски службеник, пали су у руке Гестапоа и стрељани у Дворском парку" (Трешњић, 2012: 95). Историографија мора одговорити на бројна питања везана за Јосипа Броза, колико је он стварно био представник светског комунистичког система, а колико га је користио као политичку потребу на унутарњем или на спољном плану. Ако не и раније, већ у пролеће 1943. године, отварају се везе са западним савезницима, долази енглеска војна мисија. Неоспорна је чињеница да он ни у рату није слушао стално Москву односно директиве Коминтерне. Он је, на пример, Москву обавестио о одлукама Другог заседања АВНОЈ-а после њиховог доношења а ово је било кључно питање за будућност српско-хрватских односа.

Један од најбитнијих фактора у том односу је партијско усмеравање српског устанка против режима у Независној држави Хрватској у побуну против монархије. Тако су Срби уведени у међусобни братоубилачки рат. Ево што је о њему навео један велики партизан, обавештајни официр и високи функционер Секретаријата за унутрашње послове Југославије: "Њему су као и Павелићу српски монархисти били највећи непријатељи. Само политички слепци и обманути 'ослободиоци' у партизанским редовима нису били, а још их има, свесни Титове политике одузимања конститутивних права Србима у 'његовој' Југославији, а тиме и геноцидне филозофије, која се разбуктавала у федералним једи-

ницама ФНРЈ, односно коначно у СФРЈ“ (Трешњић, 2012: 49). Затим додаје: “Уништавањем монархизма у Југославији отворен је пут стварања националистичких, сепаратистичких, ’нових’ држава и нација, на територију бивше Краљевине као јединствене државе, у којој су заиста Срби били њен темељ“ (Трешњић, 2012: 51).

Успео је да порази монархијску политику (четнички покрет), како на домаћем тако и на међународном плану, да јој одузме подршку антифашистичке коалиције. Уз помоћ енглеског премијера Винстона Черчила и других успео је да Влади Краља Петра II наметне за премјера др Ивана Шубашића, последњег бана Хрватске. Уласком у Србију, под његовом командом, комунистичке снаге су 1944. и 1945. године, ликвидирале без суђења десетине хиљада људи. По неким ауторима само у Београду убијено је више хиљада људи. О обрачуну са Београђанима наводи се и следеће: “Истини за вољу, не само да се причало, већ је то права истина о којој сведочим као припадник Озне за Београд, да су многе грађанске породице окарактерисане као буржоазија ојађене поступком Ознаша...” (Трешњић, 2012: 74). Наручивао је бомбардовање српских градова 1944. године, што је довело до великих жртава. Отворио је Сремски фронт, по многим озбиљним аналитичарима, брзоплето, где је страдало по објављеним подацима око 15.000 првенствено српске младежи, у потпуности неприпремљеним за такав облик ратовања са неадекватном техником. Упркос великим губицима на Сремском фронту, у завршници рата је муњевито прошао кроз Хрватску, без озбиљнијег сукоба са војском НДХ, и прешао преко границе на италијанску и аустријску територију.

Позната правница Смиља Аврамов тврди да нигдје не дају на увид Брозов досије: “Тачно тако. А истраживала сам у Војном архиву у Риму, у Фрајбургу у војном немачком архиву, у државном архиву у Бону, у државном архиву Велике Британије, у Конгресној библиотеци у Вашингтону, у Москви. Нигде нисам могла доћи до Титовог досија. И зрчито ми је у Риму речено: све што се тиче страдања Срба могу добити али не и „Досије Броз“... У Москви је била отворена архива Коминтерне, али Титовог досијеа није тамо било. Узео га је Горбачов и није га вратио. Чула сам да је накнадно архив поново затворен. Кад сам ја тамо била могли сте све да добијете, али ништа о Титу“ (Аврамов, 2005: 31). Сасвим сигурно да мрачна личност у питању. Проћи ће много времена док се његов идентитет, његова политичка оријентација не утврди. Ми смо били жртве прихватања такве личности на чело земље. То ни једна озбиљна нација не би урадила“. Поред осталог наводи и да “данас чак и хрватски теоретичари и историчари, попут Душана Биланчића пишу о

томе како је Броз гајио одиозност према Србима“ (Bilandžić, 2006: 194). Познати Брозов партијски и политички оперативац Јосип Ђерђа и сам је признао: “Тито је према Србији водио двоструку игру“ (Bilandžić, 2006: 195). Интересантна је и следећа констатација, што је Јосип Броз рекао Ивану Мештровићу у САД 1971. године кад га је наговарао да се врати у Југославију. Између осталог за Србе је рекао: “Средио сам их за сва времена вратите се“ (Трешњић, 2012: 19). Био је неприкосновен у рату: “Тито ипак сам одлучује у рату“ (Кривокапић, 2006: 27). Без обзира што нису били наклоњени заједништву и Југославији позвао је Мирослава Крлежу и вајара Аугуста Аугустинчића на ослобођени териториј и одредио за њих високе положаје у новој државној хијерархији. Крлежа је више пута одбио да пређе у партизане. Аугустинчића је поставио на место подпредседника АВНОЈ и уопште је форсирао у Партији и држави групе хрватских политичара (Зборник докумената ЗАВНОХ, 1970: 593-746).

Кадрови и креирање политичке културе

Било је видљиво да је Тито одлучивао сам и у миру. Душан Биландић у својим дневничким белешкама записао је 1. септембра 1978. следеће: “Повремено се састајем и разговарам с Миком Трипалом и Савком Дабчевић. Јуче ми је сама објашњавала неке њихове политичке потезе. Међу осталим тврди, да је Тито знао одобравати и једној и другој страни па и оговарати нас једне код других. Тако, на примјер, рекао нам је 1971. да је он уз нас а не уз Бакарића, јер да смо ми млади и да нас народ подржава, а да је Бакарић већ стар и болестан... Знали смо да је већина партијског чланства против нас, да су готово сви Срби против нас, да смо у Југославији трајно надгласавани с резултатом 7:1... али знали смо да је са нама и да ћемо уз Титову подршку успјети“ (Bilandžić, 2006: 300). Из претходно наведеног је видљиво да је у Југославији било све незначајно, осим Титовог става, који гарантује успех.

Андрија Хебранг је човек који је имао велике заслуге за Брозов успон у партијској хијерархији ратни секретар ЦК КПХ. Ухапшен је у фебруару 1942. године од стране усташа, где је боравио у заробљеништву до октобра 1942. кад је размењен (са њим је ухапшен Иван Сребрењак, шеф совјетске обавештајне службе за Балкан, који је убијен). Историографија није одговорила како је остао жив, упрос томе што је режиму НДХ било добро познато да се налази на челу КПХ. По размени из усташког затвора Хебранг поново постаје челни човек КПХ у Хрватској,

што је многе изненадило. Српским историчарима није познато зашто га је Броз, после свега, оставио и даље на челу КПХ. Постаје и потпредседник Председништва ЗАВНОХ. У јесен 1944. године је „смењен због хрватског национализма“ са челног места КПХ. Опште је познато да је био непријатељски расположен према Србима. Током рата их је немилосрдно жртвовао. Током 1944. године је организовао са осталима процес у Горњем Будачком, групи партизана првобораца српске националности који су били незадовољни односом комунистичког руководства према српском народу и који су и због тога тражили за српски народ аутономију. Он је одредио ко ће бити ликвидирали. Побijени су скоро сви осим оних који су успели побећи. По завршетку рата тражио је за Хрватску Срем и Земун. После ослобођења је у савезној Влади, врши функцију министра индустрије. Јосип Броз га 1948. године затвара а касније и ликвидира, као „руског човека“, опасног по Брозову личну власт.

Др Владимир Бакарић је био човек личног избора Јосипа Броза. Његове објављене паријске биографије су упитне, јер је прескочио све степенике партијске хијерархије и директно убачен у тело и партијску оперативу. О том периоду код њега је све непознато. Био је члан Политбироа ЦК КПХ, политички комесар Главног штаба Хрватске. После смене Хебранга постаје челни човек КПХ, помоћник повереника за спољне послове НКОЈ, односно Титов специјални саветник за спољну политику. Ево што је о њему рекао др Леон Гершковић: “Бакарић је знаке самосталности показивао још прије рата. Дистанциран, паметан, па и лукав, он је 1944. године, заједно са Кардељем смјенио Хебранга. Био је Титов главни савјетник у великој игри с Винстоном Черчилем 1944-45, па је на основу тога Тито тражио да дође у Београд и прихвати дужност министра спољних послова. Бакарић је, међутим, преферирајући улогу првог човјека Хрватске, то одбио. Поново га Тито 1948. године зове за министра спољних послова Југославије, али он то одбија па на то мјесто долази Кардељ“ (Bilandžić, 2006: 221). Бакарићева карактеристика је била, такође, неподношење Срба. Био је против обнове српских цркава у Хрватској, није хтео пружити руку православном епископу Арсенију Браваревићу, није дозвољавао да се 1945. године пресели део Срба из Лике и Кордуна у срез Подравске Слатине што је тражио Душко Бркић. Изјавио је 1964. године на Личком Осигу да ће се српско питање у Хрватској решити миграцијом у развијеније хрватске градове, што се и десило. Упркос разних протеста, архитекта је запуштања српских крајева од 1945 до 1983. године. Све што је радио имало је сагласност и подршку Јосипа Броза. Био је први човек политичке „позорнице“

у Хрватској до краја живота. За њега је Јосип Ђерђа рекао “да је корекција Тита и Кардеља“ (Bilandžić, 2006: 246). Колико је Бакарић стварно био моћан најбоље говоре следећи цитати: “Дугогодишњи шеф СУП-а Загреба, Мато Метикош, на питање тко су били министри унутарњих послова, одговара: Министри унутарњих послова, од рата до смрти, био је само један, а то је Владимир Бакарић, јер су сви министри били његови извршиоци“ (Bilandžić, 2006: 246).

Јосип Броз се у поратном социјалистичком периоду поред Кардеља, Бакарића, Крајачића, Крлеже и осталих ослањао и на друге, њему веома значајне кадрове, то су: браћа Иван и Милан Мишковић, који су били на челу Државне безбедности и КОС-а, док је смењивао са измишљеном оптужбом Александра Ранковића и друге. Веома су били значајни Мико Трипало, Савка Дабчевић, Перо Пиркер, Маријан Цветковић, Мика Шпиљак, Јуре Билић, Јосип Врховец и други. Затим из Босне, велику улогу за Брозу су имали Фрањо Херљевић и Бранко Микулић. Поједини предратни прваци Хрватске сељачке странке су дуго били министри у социјалистичком систему, као на пример: Анте Вркљан, савезни министар поморства; Фрањо Гажи, Туна Бабић и Филип Лакуш, подпредседници Сабора, затим министри Кохаревић, Сремац итд. Поред осталог, Владимир Бакарић и њихове структуре на које су се ослањали носе велику одговорност што нису пописане српске жртве страдале геноцидом у Независној држави Хрватској, затим што су намерно срушени концентracиони логори Јасеновац и Госпић а што нигде у свету није учињено. Одговорни су и због тога што намерно нису побројане српске жртве страдале од њихова режима, а ради се великом броју ликвидираних. озбиљни аутори тврде, са мерљивом аргументацијом, да је сам Броз испровоцирао политички сукоб са СССР: “Ствари које сам сазнао у дугом периоду мог службовања у ОЗН-и и УДБ-и о Информбироу и улози Јосипа Копинича са места у Анкари, о Титовом удаљавању од Москве, Стаљина и Коминформа, у стратешком плану Јосипа Броза за издвајањем ФНРЈ из блока лагерских држава под окриљем Москве, још увек су непознате нашој, па и светској јавности. Копиничеви извештаји Москви, Стаљину и Коминтерни пуни су података о капиталистичким шпијунима у Титовој дипломатији. Наводи се име Владимира Велебита, Беблера, свих Словенаца у дипломатији већином Јевреја, Вејводе, Коче Поповића, Мојсова и још читав низ имена“ (Трећњић, 2012: 68). Свет који је читао писма из Москве, збуњен тако жестоком сукобом са Совјетима и Стаљином, појма није имао да је све то заправо масло Титовог иследника у Анкари, Копинича, који отуда баца дрвље и камење на самог Тита, његову КПЈ и његове сараднике капита-

листичког царства... Наводи у писмима Стаљина и Молотова заиста су били запрепашћујуће истинити, скоро у свему. Јосип Копинич их је лепо слагао, на Титово задовољство, јер им је био циљ свађа са Коминформом, Стаљином и уопште комунистичким партијама који су се везали са Москвом...“ (Трешњић, 2012: 99).

Неки аутори постављају у својим радовима и следећа питања: Каква је била улога Чарлса Пика, британског амбасадора, наговјештајима Џона Кебота из 1947. године о сукобу Југославије и СССР; или информација Јосипа Копинича Титу из 1947. године добијених од пуковника Стенлија (Била) Бејлија о Стаљиновим намерама против Тита (Петрановић, Зечевић, 1991: 236)? У књизи сјећања Владимир Велебит под насловом „Свједок историје“, издате у Загребу 2001. године наводи да је у пролеће на Брионе слетео министар спољних послова Америке, који је изјавио како је посета Тита на Брионима била једна од његових најлепших посета светским државницима... (Трешњић, 2012: 100). Разлоге историјска наука тек треба открити. Умало да Србе не увуче у рат са руским народом и другим народима Совјетског Савеза. А Срби су управо због паролe „помоћ братској Русији“ прилазили партизанима током Другог светског рата. Изводи невиђено садистичко кажњавање над десетинама хиљада, пре свега српских комуниста, а највећим делом предратних комуниста, официра и других, у које је сумњао да нису за његову политичку варијанту. Овим је измењена комунистичка структура чланства, власт у Југославији увелико преузимају сепаратисти, а потискују се они комунисти који су били за јединствену Југославију. То су, пре свега, били комунисти српске националности, чиме је Југославији ослабљена кохезиона снага.

Старе су и тврдње, које још увек ипак нису научно доказане, да су несврстани настали под диригентском палицом Запада, да земље Трећег света на прију СЕВ-у и Варшавском уговору односно СССР. Оптужбе су ишле да је Југославија била „кредитор“ несврстаних држава. Оно што још није утврђено је колико је Јосип Броз добио „кредитних“ средстава од западних држава, тј. шта је у југословенском привредном развоју шездесетих година било одраз кредитних средстава а шта последица добро организованог и мотивисаног друштва. У књизи познатих историчара Бранка Петрановића и Момчила Зечевића наводи се да је материјални успон савремене Југославије био праћен страном помоћи у периоду 1949-1965. који се рачуна на око 30 милијарди долара САД (Петрановић, Зечевић, 1991: 286). Оно што јесте историјска чињеница, да је Јосип Броз, као лидер несврстаних држава доживео светску славу. Поред наведених тврдњи, које су упитне, историјска наука ће се морати

позабавити и овим питањима. Такође, намеће се питање, има ли какве везе пад СССР и распуштање његовог војног и економског блока са наглим падом интезитета рада Несврстаних, уважавајући све околности које су се у међувремену десиле?

Броз је посмењивао све најзначајније српске партизане, политичаре и генерале, који наводно нису разумели „демократизацију и децентрализацију“, као и оне из других нација који су били за јединствену Југославију. Тако је сменио или склонио на различите начине: др Благоја Нешковића, Милана Жујовића, Милована Ђиласа, Александра Ранковића, Душка Бркића, Станка Опачића, Раду Жигића, Марка Никезића, Светозара Вукмановића и низ других. Такође, сменио је или политички потиснуо скоро све најзначајније српске генерале из Другог светског рата. Уклонио је све партизанске предводнике, српске националности, па су Србе формално представљали друго или треће разредни партизански руководиоци. Истине ради, реализацију смене најпрестижнијих српских политичара увек је радио уз помоћ Срба, и тако једног по једног. Српски челни политичари, осим ретких појединаца, мислили су да ће себи осигурати место на политичкој позорници беспоговорном послушношћу Брозу. Ипак, то није увек било довољно. Заправо, многи српски политичари то нису схватили све док нису смењени, да је „реформа система СФРЈ“ Јосипа Броза заправо било разбијање Југославије. Неки су то схватили тек доношењем Устава СФРЈ 1974. године. Тад је извршена институционална дезинтеграција земље, која је утрла пут до етничког и верског рата крајем 20. века, у којем су поново највише страдали Срби.

Можда је право питање да ли је и колико Јосип Броз био комуниста и социјалиста? Увек је причао о раду, моралу, једнакости, поштењу, а да су све те категорије код њега лично биле у најмању руку упитне. Форсирао је луксузни живот још у рату па и раније, што је снажно настављено по ослобођењу, заузимањем вила на Дедињу и на осталим локацијама. За то су многи, одмах говорили, да то није био циљ борбе. Ево што је о томе наведено: “Мета напада су освајање привилегија, каријеризам, грабеж власти, стицање материјалних погодности. Великим делом све је то потицало од Тита и његових склоности за животом на високој ноzi.” (29) Док се то радило, готово истовремено у српским регионима Хрватске било је катастрофално стање. О томе је диктовао др Павле Грегорич на Другом пленуму ЦК КПЈ, одржаном 30. јануара 1949. године, где је између осталог навео: “Ја сам с неким огорчењем констатовао да се о здрављу на овом нашем Пленуму није посветила довољна пажња том питању. Ми другови имамо око 100.000 случајева отворене туберкулозе. Тифуса у Хрватској имамо више него за време

рата. Имамо нову болест поратни тифус, имамо жариште пјегавца готово свуда“ (Грегорић, 1949).

Навешћу и неке податке који такође, остају за нека будућа историјска разматрања. Казивање једног од начелника аналитичког одељење државне безбедности Савезног Супа: “Јосипа Броза је почетком четврте деценије заврбовала ватиканска обавештајна служба. Уградили су га у Интелигенс сервис, а спретни Енглези, осетивши ’потенцијал’, подмећу га лично Стаљиновој обавештајној служби, коју предводи Лаверентиј Берија. Сазнао сам то 1961. године“...Наводи да је информацију добио од Станка Јовановића Долинског који је на пријему највећег одликовања државе Израел „Ордена слободе“ где су присуствовали највећи израелски званичници. Тад му је пришао Исер Хорел, шеф Мосада (Израелске обавештајне службе), честитајући Орден, упитао га: “Зашто сте ви Срби против нас Јевреја?“ Изненађен питањем, боље рећи збуњен, Станко Јовановић му је одговорио: “Господине ви поуздано знате да то није истина. Ако је неко помагао и спашавао Јевреје у поробљеној Југославији, онда су то били Срби. Данашњу политику Јосипа Броза окренуту Арапима и исламском свету, немојте везати за српски народ.“ Затим је шеф Мосада упитао Долинског: “Знате ли ви ко је Јосип Броз?“ те је даље рекао: “Ваш маршал је агент Ватикана, господине Јовановићу. Језуити су га уградили у тајну службу Велике Британије а Енглези га спретно убацили у НКВД, и данас обавља најзначајније светске послове за британско Краљевство. Уосталом проверите казивања Фицрој Меклина, британског обавештајца пар екселанс и сазнаћете да Тита познаје од 1937. године из Москве. О Титовој вишеструкој обавештајној делатности 1948. године је генералисимуса Стаљина обавестио Ким Филби, велики совјетски обавештајца из Кембрицке групе, чије откривање годинама након рата болно потресало Британију а и САД“ (Вукчевић, Петковић, 2002: 147). Поставља се питање није ли и због тога дошло до сукоба 1948. године? Илустративно је подсетити се да су Енглези признали партизански покрет у другој половини рата, а Руси четнички. Интересантан је за разматрање и исказ познатог сликара Драгана Малешевића Тапија, који је био добар познаваоц југословенске и светске масонерије, он је рекао: “Тито је био масон и то највећег калибра. У тридесет тројку га је промовисао Винстон Черчил, након њиховог сусрета у Напуљу 1944. године. Промоција је обављена у ложи Цатрас, која је имала 250 чланова и сви су у високој масонској хијерархији. Од тада креће Брозов светски успон у светским оквирима моћи“ (Вукчевић, Петковић, 2002: 147). “Међутим треба знати, наглашава господин Малешевић, да то није први сусрет Тита са масонеријом. Он је регистрован још давне

1926. године у ложи Либертас у Загребу. Под том ложом радиле су три ложе, које су се на регуларан начин одвојиле испод заштите Велике ложе Југославије. Самим тим ложа Либертас никад није била призната ни од једне регуларне Велике ложе. Упркос томе ложа је егзистирала и окупљала чланове. Хрвати су то радили перфидно. Хоћу да кажем, један број људи они су оставили у ложама које су наставиле да раде под заштитом Велике ложе Југославије, а други део чланова се укључио у рад тих ирегуларних ложа. Преко ложа су франковци и комунисти одржавали односе. Та ложа Либертас је родоначелник усташког покрета. Др Иван Мужих у својој Књизи 'Масонство у Хрвата' наводи податке из једног немачког обавештајног извора у којем се тврди да је Еуген Кватерник, организатор атентата на краља Александра 1934. године у Марсеју, био члан Либертас ложе. У њој су били, наводи се даље у том документу: др Будак, др Пук, Бенак, генерал Бејли, пуковник Сабљак, потпуковник Душан Краљ, др Тот, све саме усташке перјанице. У тој ложи усташе су одржавале контакте са Јосипом Брозом и договорили се у то доба за све оно што су радили на разбијању версајске Југославије. То су наравно комунисти спроводили под коминтерновском варијантом интернационализма, а усташе са својих полазишта о Независној Држави Хрватској“ (Вукчевић, Петковић, 2002: 148).

Све је више извора који говоре о томе да је имао заштиту неких моћних центара на Западу. Има више извора који говоре да се у последње време није устаручавао изјављивати да је био безрезервно наклоњен Винстону Черчилу. Интересантна је и изјава некадашњег pilota ЈНА, првог диверзанта, политичког емигранта, агента америчке ЦИА затим припадника француске легије странаца, који је говорио о њиховим плановима и покушају атентата на Јосипа Броза у Америци. Он је између осталог навео: “Кад помислим да је својевремено Бил Донован (Луди Бил), ударио шаком о сто и рекао 'не дирајте ми Броза', можда је и логично да се Тито није појавио у маси, а Драгиша Кашиковић је касније ликвидиран. Нисмо успјели ни у другом покушају 1971, ни у трећем 1978.године.“ (Каваја, 2008)

Такође, све је више оних који отворено говоре да је имао јаку хрватску свест. Приликом избора Фрање Херљевића за министра унутрашњих послова Југославије, Титову предлогу се опирао Едвард Кардељ, са примедбом да је груб. Познати хрватски политичар Јуре Билић, тада секретар ЦК СКЈ је изјавио да му је Тито рекао: “Бит ће Херљевић добар, знаш, он је Хрват из Тузле“...“ Билић сматра да је Тито имао хрватску свест али ју је морао затајити због улоге шефа државе“ (Bilandžić, 2006: 179). Све више политичара али и научних радника истиче да су

Едвард Кардељ и Владимир Бакарић не само координирали него и по старије дане контролисали Брозов рад. Неки данас оправдавају Титове поступке с тим да је само направио грешку што је после 1965. године прихватио концепцију Владимира Бакарића и Едварда Кардеља. Јасно је да ти нису разумели праве и приоритетне Брозове намере, а то је било стварање, самосталне, међународно признате државе Хрватске. Југославија је била у тадашњим околностима једини начин, преко којег се то могло реализовати, другог пута нису имали. Да би то реализовао, Броз је морао у потпуности поразити Србе на свим аспектима. То је и учинио.

Великохрватском идеологијом је била опседнута и Брзова структура „комуниста“ што су покушали операционализовати по завршетку Другог светског рата и у чему су увелико успели, јер су припојили одређене територије Хрватској, које јој никада пре тога нису припадале. Броз је тражио за Хрватску суботички и сомборски округ, Назор и Хебранг цео Срем, Владимир Бакарић је тражио Боку Которску и др. У проширењу према западу или северозападу тражена је скоро читава јадранска обала с Ријеком и читавом Истром, Трстом и Коружком итд. Постоје теорије које нису историјски потврђене, да је Броз обмануо и Словенце узевши за Хрватску Ријеку, читаву Истру, па и делове Горског Котара с тим да ће за Словенију обезбедити Трст, Горицу, делове Коружке, што се услед више силе није десило. Унутрашње границе Хрватске према другим југословенским републикама (будућим државама) одредио је сам Јосип Броз уз помоћ својих најоданијих асистената као што је био Владимир Бакарић; Андрија Хебранг, Иван Крајачић и остали.

Закључак

Уместо реалног аналитичког посматрања Јосип Броз Тито је неумерено слављен у социјалистичкој Југославији. То није претерано зачуђујуће с обзиром да је вешто изграђивао ореол светско-историјске личности и креирао систем у коме је идолопоклонство било јавна норма. Укључиван је у плејаду великих из Другог светског рата, слављен је у свету као први човек кога Стаљин није успео сломити. Као што је истакнуто, свој аутократизам је већ испољавао током Другог светског рата. Стекао је харизму ратног вође и постао недодирљив са великим овлашћењима апсолутног владара Партије и државе. Сукобом са Јосипом Висароновичем Стаљином 1948. године уздрмао је монолитност радничког покрета и начео Стаљинов „култ личности“ али истовремено учврстио

свој. Искористио је политички моменат и још више се наметнуо својим сарадницима и постао доминантна фигура југословенског социјализма, задржавши репресивне мере као метод владања које су искључивале било какву демократску критику. Овакво стање у Југославији је одговарало и моћним западним државама, да је држе што даље од СССР, док су истовремено радиле на поткопавању и рушењу источног блока. Сплетом историјских околности блоковске поделе злочини његовог режима остали су без веће критике у светској јавности, услед безбедносних потреба његовог учувања као тампон-зоне. Када је нестало те поделе, престала је ипотреба за таквм режимом, па и Југославијом, у облику у којом ју је њен режим креирао – као компликоване институционалне грађевине која је захтевала премного труда да би била очувана.

Његово наслеђе је остало у рушевинама које су вешто биле прикривене до његове смрти 1980. године, настављајући са аматерским вођењем наслеђене политике. Развој 'револуције која тече' био је антицивизацијски, супротан савременом поимању културе, изразито антидемократски, технолошки заостао, духовно назадан. Ово је, на жалост, политичка пракса сурово потврдила. Његова политика је проширила Хрватску територијама које никад нису биле у њеном саставу (Истра), уз чишћење авнојске Хрватске од италијанског становништва. Затворио је српско питање у Хрватској, које је Владимир Бакарић „решио“ њиховим тихим расељавањем и запуштањем. Федерализацијом Југославије на начин на који је то урађено на АВНОЈ-у даље је „окрунио“ српски етнички простор и битно отежао макар само и културно повезивање српског народа. Тако је Брозова Југославија неоспорно имала и анти-српску претпоставку постојања, а политичком перверзијом је тај народ сматран гарантом њеног опстанка и дежурним сумњивцем за све њене битне проблеме.

Литература:

1. Аврамов, Смиља (2005): „Америчко-ватиканска тајна алијанса и рат у СФРЈ“, *Грађански рат у Хрватској 1991-1995*, стр. 31-40, Удружење Срба из Хрватске, Београд.
2. Banac, Ivo: Tito 1892-2002, *Jutarnji list*, 25. мај 2002.
3. Bilandžić, Dušan (2006): *Povijest izbliza. Memoarski zapisi 1945-2005*, Algoritam, Zagreb.
4. Вукчевић, Радомир В., Петковић, Милан В. (2002): *Рат иницијана за контролу света*, Екопрес, Зрењанин.
5. Gregorič, Pavle, Diskusija na plenumu СК КПЈ од 28-30. јануара 1949.

6. *Зборник докумената ЗАВНОХ, 1944.* (1970), Институт за историју радничког покрета, Загреб.
7. Каваја, Никола: Убијао сам нељуде, Правда, 19-20. јануар 2008.
8. Кривокапић, Боро (2006): *Бесконачни Тито (и Крлежине масне лажи)*, Новости, Београд.
9. Петрановић, Бранко, Зечевић, Момчило (1991): *Агонија две Југославије*, Заслон, Шабац.
10. Рапаић, Мирко (2004): *Хрватски стеклиши*, Ведес, Београд.
11. Радуловић, Филип (1990): *Љубави Јосипа Броза*, Графос, Београд.
12. Трешњић, Milan (2012): *Iz kraljevstva Nikole Tesle*, Gambit, Београд.

JOSIP BROZ, CPY AND THE RECONSTITUTION OF YUGOSLAVIA

Summary: The subject of this paper is the political activity of Josip Broz Tito and the Communist Party of Yugoslavia's rule that was headed by him and in which he had a dominant role. Communist revolution has opened up space for realization of the vision of Yugoslavia as a transit country, with Croatian and Slovenian personnel as its backbone. Particular aspirations of the Croatian and Slovene nationalism have found satisfaction in such Yugoslavia while cohesive factors were losing influence. This policy is evident from the very beginnings of the Communist Party's rule, represented by the long-standing physical repression, continued in the form of court intrigues, due to the nature of government of Josip Broz Tito and his specific role in the political life of socialist Yugoslavia.

Key words: Josip Broz, Yugoslavia, the Communist Party, nationalism